

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

3 martie 2021 *

„Trimitere preliminară – Ajutoare de stat – Concurență – Articolul 107 alineatul (1) TFUE – Condiții de aplicare – Articolul 106 alineatul (2) TFUE – Servicii de interes economic general – Gestionarea serviciului de cont curent poștal pentru recuperarea impozitului municipal pe bunuri imobile – Întreprinderi care beneficiază de drepturi speciale sau exclusive acordate de statele membre – Comisioane stabilite unilateral de întreprinderea beneficiară – Abuz de poziție dominantă – Articolul 102 TFUE – Inadmisibilitate”

În cauzele conexe C-434/19 și C-435/19,

având ca obiect două cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia), prin deciziile din 21 ianuarie 2019, primite de Curte la 5 iunie 2019, în procedurile

Poste Italiane SpA

împotriva

Riscossione Sicilia SpA agente riscossione per la provincia di Palermo e delle altre provincie siciliane (C-434/19),

și

Agenzia delle entrate – Riscossione

împotriva

Poste Italiane SpA,

cu participarea:

Poste Italiane SpA – Bancoposta (C-435/19),

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan, președinte de cameră, și domnii M. Ilešič, E. Juhász, C. Lycourgos (raportor) și I. Jarukaitis, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

* Limba de procedură: italiana.

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Poste Italiane SpA, de A. Fratini și A. Sandulli, avocați;
- pentru l’Agenzia delle entrate – Riscossione, de G. Visentini și A. Papa Malatesta, avocați;
- pentru Comisia Europeană, de D. Recchia și P. Rossi, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 24 septembrie 2020,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolelor 14, 102, 106 și 107 TFUE.
- 2 Aceste cereri au fost prezentate în cadrul unor litigii, în primul rând, între Poste Italiane SpA, pe de o parte, și Riscossione Sicilia SpA agente riscossione per la provincia di Palermo e delle altre provincie siciliane (denumită în continuare „Riscossione Sicilia”), pe de altă parte (cauza C-434/19), și, în al doilea rând, între Agenzia delle entrate – Riscossione (Administrația Fiscală – Percepere, Italia) (denumită în continuare „Agenția de percepere fiscală”), pe de o parte, și Poste Italiane, pe de altă parte (cauza C-435/19), în legătură cu cererile de plată a unor comisioane adresate de Poste Italiane concesionarilor însărcinați cu perceperea imposta comunale sugli immobili (impozitul municipal pe bunuri imobile, denumit în continuare „ICI”) pentru serviciile de gestionare a conturilor curente poștale ale concesionarilor menționați, destinate perceprii ICI de la contribuabili.

Dreptul italian

- 3 Articolul 2 alineatele 18-20 din legge n. 662 – Misure di razionalizzazione della finanza pubblica (Legea nr. 662 privind măsurile de raționalizare a finanțelor publice) din 23 decembrie 1996 (Supliment ordinar la GURI nr. 303 din 28 decembrie 1996, denumită în continuare „Legea nr. 662/1996”) prevede:

„18. [...] întreprinderea Poste Italiane poate stabili comisioane în sarcina titularilor de conturi poștale.

[...]

19. Serviciile poștale și de plată, pentru care reglementarea în vigoare nu prevede în mod expres un regim de monopol legal, sunt furnizate de întreprinderea Poste Italiane și de ceilalți operatori care își desfășoară activitatea în regim de liberă concurență. În ceea ce privește serviciile menționate, orice formă de obligație tarifară sau socială care revine întreprinderii Poste Italiane, precum și orice formă de facilitate tarifară referitoare la utilizatorii întreprinderii sus-menționate definite de legislația în vigoare încetează începând de la 1 aprilie 1997 [...] Poste Italiane are obligația de a ține un registru contabil separat, făcând diferența în special între costurile și veniturile aferente prestărilor de servicii furnizate în cadrul unui regim de monopol legal și cele aferente prestărilor furnizate în cadrul unui regim de liberă concurență.

20. Începând de la 1 aprilie 1997, prețurile serviciilor menționate la alineatul 19 se stabilesc, inclusiv pe cale convențională, de întreprinderea Poste Italiane, luând în considerare cerințele clienței și caracteristicile cererii, precum și cerința de a menține și de a dezvolta volumul traficului [...]

- 4 Articolul 10 alineatul 3 din decreto legislativo n. 504, Riordino della finanza degli enti territoriali, a norma dell'articolo 4 della legge 23 ottobre 1992, n. 421 (Decretul legislativ nr. 504 privind reorganizarea finanțării colectivităților teritoriale în temeiul articolului 4 din Legea nr. 421 din 23 octombrie 1992) din 30 decembrie 1992 (supliment ordinar la GURI nr. 305 din 30 decembrie 1992, denumit în continuare „Decretul legislativ nr. 504/1992”) prevede:

„Impozitul datorat în temeiul alineatului 2 trebuie achitat prin plata directă către concesionarul însărcinat cu perceperea acestuia în circumscripția de care aparține municipalitatea vizată la articolul 4 sau într-un cont curent poștal deschis în acest scop pe numele concesionarului sus-menționat [...] Comisionul datorat concesionarului este în sarcina municipalității care percepe impozitul și este stabilit la 1 % din sumele percepute, cu un minim de 3 500 de lire [italiene (ITL) (aproximativ 1,75 euro)] și un maxim de 100 000 [ITL (aproximativ 50 de euro)] pentru fiecare plată efectuată de contribuabil.”

- 5 Articolele 5-7 din decreto del Ministro delle Finanze n. 567 – Regolamento di attuazione dell'articolo 78, commi da 27 a 38, della legge 30 dicembre 1991, n. 413, concernente l'istituzione del conto fiscale (Decretul ministrului finanțelor nr. 567 de stabilire a regulamentului de punere în aplicare a articolului 78 alineatele 27-38 din Legea nr. 413 din 30 decembrie 1991 privind instituirea contului fiscal) din 28 decembrie 1993 (GURI nr. 306 din 31 decembrie 1993) permit titularilor unui cont fiscal să plătească sumele corespunzătoare impozitului pe venitul persoanelor fizice, impozitului pe venitul persoanelor juridice, chiar datorate în calitate de terț plătitor, impozitului local pe venituri, impozitelor care înlocuiesc impozitele sus-menționate și taxei pe valoarea adăugată direct la ghișeele concesionarului sau la una dintre instituțiile de credit, printr-un mandat irevocabil de plată către concesionar.
- 6 Articolul 59 alineatul 1 litera n) din decreto legislativo n. 446 – Istituzione dell'imposta regionale sulle attività produttive, revisione degli scaglioni, delle aliquote e delle detrazioni dell'Irpef e istituzione di una addizionale regionale a tale imposta, nonche' riordino della disciplina dei tributi locali (Decretul legislativ nr. 446 privind instituirea impozitului regional asupra activităților productive, revizuirea tranșelor de impozitare, a cotelor și a deducerilor de impozit pe venitul persoanelor fizice și instituirea unei taxe regionale adiționale la acest impozit, precum și reorganizarea reglementării fiscalității locale) din 15 decembrie 1997 (supliment ordinar la GURI nr. 298 din 23 decembrie 1997) a rezervat municipalităților adoptarea reglementării în materie de percepere a contribuțiilor locale, cu obiectivul de a „raționaliza modalitățile de executare a plăților, atât voluntare, cât și în urma verificărilor, prevăzând plata în contul curent poștal deschis pe numele administrației fiscale a municipalității, plata directă la administrația fiscală a municipalității, precum și plata prin sistemul bancar, care se adaugă sau se substituie plății către concesionarul însărcinat cu perceperea”.
- 7 Potrivit articolului 3 alineatul 1 din decreto del Presidente della Repubblica n. 144 – Regolamento recante norme sui servizi di bancoposta (Decretul Președintelui Republicii nr. 144 privind reglementarea în materia serviciilor bancare poștale) din 14 martie 2001 (GURI nr. 94 din 23 aprilie 2001, denumit în continuare „Decretul prezidențial nr. 144/2001”), „sub rezerva unor dispoziții contrare în prezentul decret, raporturile cu clientela și contul curent poștal sunt reglementate pe cale contractuală cu respectarea dispozițiilor Codului civil și ale legilor speciale”.

- 8 Decreto-legge n. 70 – Semestre Europeo – Prime disposizioni urgenti per l'economia (Decrețul-lege nr. 70 privind semestrul european – Primele dispoziții urgente în favoarea economiei) din 13 mai 2011 (GURI nr. 110 din 13 mai 2011), transformat în lege, astfel cum a fost modificat prin decreto-legge n. 16 (Decrețul-lege nr. 16) din 2 martie 2012 (GURI nr. 52 din 2 martie 2012, denumit în continuare „Decrețul-lege nr. 70/2011”), prevede la articolul 7 alineatul 2 litera gg-septies):

„în cazul în care perceperea veniturilor este încredințată persoanelor vizate la articolul 52 alineatul 5 litera b) din Decretul legislativ nr. 446 din 15 decembrie 1997, aceasta se efectuează prin deschiderea unuia sau a mai multe conturi curente de percepere poștale sau bancare, pe numele ofertantului căruia îi este atribuit contractul și destinate recuperării veniturilor autorității contractante, în care trebuie plătite toate sumele percepute.”

- 9 Prin Decizia tarifară nr. 57/1996 a consiliului de administrație al Poste Italiane (denumită în continuare „Decizia tarifară nr. 57/1996”), a fost prevăzută prelevarea unui comision pentru fiecare operațiune de gestionare a contului curent poștal deținut de un concesionar al serviciului de percepere a impozitelor. În particular, acest comision a fost stabilit la 100 ITL (aproximativ 0,05 euro) de la 1 aprilie 1997 la 31 mai 2001 și la 0,23 euro (aproximativ 450 ITL) de la 1 iunie 2001 la 31 decembrie 2003.

Litigiile principale și întrebările preliminare

- 10 În Italia, Decretul legislativ nr. 504/1992 a impus contribuabililor supuși la plata ICI obligația de a achita suma pe care o datorează unuia dintre concesionarii statului însărcinat cu perceperea acestui impozit și cu plata acestei sume către municipalitățile beneficiare. Potrivit aceleiași reglementări, ICI trebuie să fie achitat printr-o plată directă către concesionarul circumscripției în care este situată comuna beneficiară sau printr-o plată într-un cont curent poștal deschis pe numele acestui concesionar.
- 11 Litigiile principale privesc cererile de plată a unor comisioane adresate de Poste Italiane către doi concesionari însărcinați cu perceperea ICI, Riscossione Sicilia și Agenția de percepere fiscală.
- 12 Plata acestor comisioane a fost solicitată pentru gestionarea, între anii 1997 și 2011, a conturilor curente de care acești concesionari dispun la Poste Italiane pentru a permite contribuabililor să plătească în conturile respective sumele pe care le datorau cu titlu de ICI.
- 13 Comisioanele menționate au fost calculate pe baza tarifului stabilit prin Decizia tarifară nr. 57/1996.
- 14 În litigiul aflat la originea cauzei C-434/19, Poste Italiane a sesizat Tribunale di Palermo (Tribunalul din Palermo, Italia) în vederea obligării concesionarului însărcinat cu perceperea ICI, devenit ulterior Riscossione Sicilia, la plata comisionului datorat pentru fiecare dintre operațiunile de plată a ICI, efectuată de fiecare contribuabil prin intermediul unui buletin de plată poștal în contul curent deschis pe numele acestui concesionar, și anume 0,05 euro (aproximativ 100 ITL) de la 1 aprilie 1997 la 31 mai 2001, 0,23 euro (aproximativ 450 ITL) de la 1 iunie 2001 la 31 decembrie 2003 și, după 1 ianuarie 2004, sumele care corespund variațiilor tarifare succesive. Printr-o hotărâre din 7 iunie 2011, Tribunale di Palermo (Tribunalul din Palermo) a respins cererea de obligare la plată cu care era sesizat și, printr-o hotărâre din 11 mai 2016, Corte d'appello di Palermo (Curtea de Apel din Palermo, Italia) a modificat parțial această hotărâre, admitând apelul declarat de Poste Italiane în măsura în care aceasta făcuse dovada pretențiilor sale pentru perioada ulterioară datei de 1 iunie 2006.
- 15 În litigiul aflat la originea cauzei C-435/19, Poste Italiane a sesizat Tribunale di Macerata (Tribunalul din Macerata, Italia) pentru ca Agenția de percepere fiscală, concesionarul însărcinat cu perceperea ICI, să fie obligată la plata comisionului datorat pentru fiecare dintre operațiunile de plată a ICI, efectuată de fiecare contribuabil prin intermediul unui buletin de plată poștal în contul curent deschis pe numele acestui concesionar, și anume 0,05 euro (aproximativ 100 ITL) între 1 aprilie 1997 și 31 mai

2001 și 0,23 euro (aproximativ 450 ITL) între 1 iunie 2001 și 20 decembrie 2001. Printr-o hotărâre din 11 iunie 2009, Tribunale di Macerata (Tribunalul din Macerata) a respins cererea de obligare la plată cu care era sesizat și, printr-o hotărâre din 10 august 2016, Corte d'appello di Ancona (Curtea de Apel din Ancona, Italia) a modificat în totalitate hotărârea pronunțată de acest tribunal, admitând apelul declarat de Poste Italiane și considerând că aceasta avea dreptul să aplice comisionul în cauză și să solicite plata sa.

- 16 Litigiile principale sunt pendinte în fața instanței de trimitere sesizate, în cauza C-434/19, cu recursul principal formulat de Poste Italiane și cu recursul incident formulat de Riscossione Sicilia și, în cauza C-435/19, cu recursul principal formulat de Agenția de percepere fiscală și cu recursul incident formulat de Poste Italiane SpA – Bancoposta.
- 17 În ceea ce privește legalitatea comisionului aplicat de Poste Italiane, instanța de trimitere a apreciat, într-o hotărâre din 26 martie 2014, că dispozițiile articolelor 18-20 din Legea nr. 662/1996 nu sunt aplicabile unor activități supuse unui regim de monopol legal precum serviciul de cont curent poștal prevăzut la articolul 10 din Decretul legislativ nr. 504/1992. Aceasta a considerat că obiectivul care constă în maximizarea percepției impozitelor prin intermediul unui serviciu desfășurat pe ansamblul teritoriului, datorită distribuției teritoriale foarte largi a birourilor poștale, care permite facilitarea contactului cu contribuabilul, justifică această situație de monopol legal. Potrivit acestei hotărâri a instanței de trimitere, Decretul legislativ nr. 504/1992, care instituie monopolul legal în discuție, nu prevede gratuitatea serviciului de gestionare a contului curent destinat plății ICI, astfel încât, independent de obligația concesionarului de a deschide un cont curent poștal, serviciul trebuie considerat furnizat, prin natura sa, cu titlu oneros, la fel ca serviciul obișnuit de gestionare a unui cont curent în condiții de liberă concurență.
- 18 Cu toate acestea, sesizată în prezent cu privire la litigii referitoare la obligația de a achita, între anii 1997 și 2011, comisionul aplicat de Poste Italiane, instanța de trimitere ridică problema legalității, în raport cu normele dreptului Uniunii și, mai precis, cu cele referitoare la dreptul concurenței și la ajutoarele de stat, a faptului că articolul 10 din Decretul legislativ nr. 504/1992 rezervă Poste Italiane serviciul de gestionare a conturilor curente destinate percepției ICI.
- 19 Potrivit acestei instanțe, raportul de natură convențională care leagă o municipalitate de concesionarul său însărcinat cu perceperea ICI are ca obiect exercitarea unei activități economice care constă în colectarea veniturilor fiscale, care poate fi definită drept un serviciu de interes economic general, în sensul articolului 106 alineatul (2) TFUE. Acest raport s-ar deosebi de cel, de natură privată, care leagă Poste Italiane și concesionarul însărcinat cu perceperea ICI și care ar fi inerent deschiderii și gestionării contului curent poștal. Instanța menționată precizează că articolul 10 alineatul 3 din Decretul legislativ nr. 504/1992, în pofida limitării pe care o introduce în ceea ce privește posibilitatea concesionarului de a-și alege cocontractantul, și anume Poste Italiane, nu prevede o diferență între raportul care îi leagă pe aceștia din urmă și raportul dintre Poste Italiane și ceilalți clienți titulari ai unui cont poștal.
- 20 Instanța menționată apreciază că articolul 10 din Decretul legislativ nr. 504/1992 nu poate fi considerat compatibil cu legislația Uniunii decât în măsura în care serviciul de gestionare a contului curent rezervat Poste Italiane ar intra sub incidența noțiunii de „gestionare a serviciului de interes economic general”, în sensul articolului 106 alineatul (2) TFUE. Ar trebui să se stabilească dacă, în pofida lipsei unei dispoziții legale analoge în reglementarea care guvernează recuperarea impozitelor locale, altele decât ICI, cerința care constă în maximizarea eficacității colectării acestui din urmă impozit datorită vastei răspândiri geografice a birourilor poștale ar îndeplini criteriul misiunii speciale și, prin urmare, dacă ar justifica o limitare a aplicării normelor Uniunii în materie de concurență, în sensul articolelor 14 și 106 TFUE.

- 21 În ipoteza în care serviciul de gestionare a contului curent poștal destinat percepției ICI ar fi considerat un serviciu de interes economic general, instanța de trimitere solicită, în primul rând, să se stabilească dacă competența conferită Poste Italiane de a stabili comisionul, în măsura în care ar constitui în esență, potrivit concesionarului, o taxă sau o contribuție obligatorie impusă de lege și, așadar, un ajutor acordat prin intermediul fondurilor publice, ar putea să fie calificată drept „ajutor de stat ilegal”, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, precizându-se că această măsură nu a făcut niciodată obiectul unei notificări prealabile la Comisia Europeană, în sensul articolului 108 alineatul (3) TFUE.
- 22 Instanța de trimitere solicită, în al doilea rând, să se stabilească dacă stabilirea unilaterală de către Poste Italiane a comisionului în discuție în litigiul principal nu ar putea să fie calificată drept abuzivă și, așadar, să fie interzisă în temeiul articolului 102 primul paragraf TFUE. Potrivit acesteia, concesionarul nu se poate sustrage de la plata acestui comision, în caz contrar neîndeplinindu-și obligațiile care îi revin în temeiul raportului juridic distinct care îl leagă de organismul fiscal local și care are ca obiect perceperea ICI.
- 23 În aceste condiții, Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 14 TFUE ([...] articolul 16 CE, anterior articolul 7 D din Tratatul [CE]) și articolul 106 alineatul (2) TFUE ([...] articolul 86 alineatul (2) CE, anterior articolul 90 din Tratatul [CE]), precum și încadrarea în schema serviciului de interes economic general (SIEG) se opun unei norme precum cea prevăzută de dispozițiile coroborate ale articolului 10 alineatul 3 din Decretul legislativ nr. 504/1992 și ale articolului 2 alineatele 18-20 din Legea nr. 662/1996, potrivit căreia se instituie și se menține – chiar ulterior privatizării serviciilor de «efectuare a unor operațiuni bancare de către administrația poștală», prestate de Poste Italiane [...] – o rezervare în favoarea Poste Italiane [...] a unei activități (regim de monopol legal) având ca obiect gestionarea serviciului de cont curent poștal destinat colectării impozitului local ICI, ținând seama de evoluția reglementării statale în materia încasării impozitelor, care, cel puțin începând cu anul 1997, permite contribuabililor și, totodată, colectivităților locale care percep impozitul să recurgă în mod liber la modalități de plată și de încasare a impozitelor (inclusiv impozite locale) prin intermediul sistemului bancar?
- 2) În cazul în care – ca răspuns la prima întrebare – se consideră că instituirea monopolului legal corespunde caracteristicilor SIEG, articolul 106 alineatul (2) TFUE ([...] articolul 86 alineatul (2) CE, anterior articolul 90 din Tratatul [CE]) și articolul 107 alineatul (1) TFUE ([...] articolul 87 CE, anterior articolul 92 din Tratatul [CE]), potrivit interpretării date acestor dispoziții de Curtea de Justiție în ceea ce privește cerințele pentru a face distincție între o măsură legală – de compensare a [asumării] obligațiilor de serviciu public – și un ajutor de stat ilegal (Hotărârea din 24 iulie 2003, *Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415), se opun unei norme precum cea care rezultă din dispozițiile coroborate ale articolului 10 alineatul 3 din Decretul legislativ nr. 504/1992, ale articolului 2 alineatele 18-20 din Legea nr. 662/1996 și ale articolului 3 alineatul 1 din Decretul [prezidențial] nr. 144/2001, care acordă Poste Italiane [...] competența de a stabili unilateral cuantumul «comisionului» datorat de concesionarul (agentul) serviciului de încasare a impozitului ICI și care este aplicat fiecărei operațiuni de gestionare efectuate în contul curent poștal deschis pe numele concesionarului, având în vedere că Poste Italiane [...], prin decizia [tarifară] nr. 57/1996, a stabilit acest comision la cuantumul de 100 [ITL] pentru perioada cuprinsă între 1 aprilie 1997 și 31 mai 2001 și de 0,23 euro pentru perioada ulterioară datei de 1 iunie 2001?
- 3) Articolul 102 primul paragraf TFUE ([...] articolul 82 primul paragraf CE, anterior articolul 86 din Tratatul [CE]), astfel cum a fost interpretat de Curte [...] (a se vedea Hotărârea din 13 decembrie 1991, *GB-Inno-BM*, C-18/88, [EU:C:1991:474], Hotărârea din 25 iunie 1998, [*Dusseldorp și alții*], C-203/96, [EU:C:1998:316], și Hotărârea din 17 mai 2001, *TNT Traco*, C-340/99,

[EU:C:2001:281]), se opune unui ansamblu normativ precum cel constituit din articolul 2 alineatele 18-20 din Legea nr. 662/1996, din articolul 3 alineatul 1 din Decretul [prezidențial] nr. 144/2001 și din articolul 10 alineatul 3 din Decretul legislativ nr. 504/1992, întrucât concesionarul (agentul) trebuie în mod necesar să se supună la plata «comisionului», astfel cum este stabilit și/sau modificat în mod unilateral de Poste Italiane [...], în caz contrar neputând să denunțe contractul de cont curent poștal decât cu încălcarea obligației prevăzute la articolul 10 alineatul 3 din Decretul legislativ nr. 504/1992 și, în consecință, cu neîndeplinirea obligației de încasare a ICI asumate față de colectivitatea locală care percepe impozitul?”

Procedura în fața Curții

- 24 S-a anulat ședința de audiere a pledoariilor, a cărei organizare fusese stabilită la 22 aprilie 2020, ca urmare a crizei sanitare și a incertitudinilor pe care aceasta le-a creat în ceea ce privește data la care Curtea urma să își poată relua activitatea jurisdicțională în condiții normale, iar întrebările care fuseseră adresate cu solicitare de răspuns oral au fost transformate în întrebări cu solicitare de răspuns scris. Poste Italiane, Agenția de percepere fiscală și Comisia au răspuns la întrebările adresate în termenul stabilit de Curte.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare

Cu privire la admisibilitatea primei întrebări

- 25 Poste Italiane susține, cu titlu principal, că prima întrebare este inadmisibilă, pentru motivul că, pe de o parte, este imposibil de înțeles în măsura în care vizează articolul 14 TFUE și, pe de altă parte, numai instanțele naționale au competența de a aplica direct condițiile prevăzute la articolul 106 alineatul (2) TFUE.
- 26 În primul rând, trebuie amintit că, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale, instituită la articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 19 decembrie 2019, Darie, C-592/18, EU:C:2019:1140, punctul 24 și jurisprudența citată).
- 27 Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de relevanță. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate (Hotărârea din 8 octombrie 2020, Union des industries de la protection des plantes, C-514/19, EU:C:2020:803, punctul 29 și jurisprudența citată).
- 28 În al doilea rând, trebuie amintit că, în cadrul procedurii de cooperare între instanțele naționale și Curte instituite la articolul 267 TFUE, este de competența acestora să ofere instanței naționale un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată. Din această perspectivă, Curtea trebuie, dacă este cazul, să reformuleze întrebările care îi sunt adresate (Hotărârea din

28 noiembrie 2000, Roquette Frères, C-88/99, EU:C:2000:652, punctul 18, și Hotărârea din 19 decembrie 2019, Nederlands Uitgeversverbond și Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, punctul 31, precum și jurisprudența citată).

- 29 În acest scop, Curtea poate extrage din ansamblul elementelor furnizate de instanța națională și mai ales din motivarea deciziei de trimitere elementele respectivului drept care necesită o interpretare, având în vedere obiectul litigiului principal (Hotărârea din 19 decembrie 2019, Nederlands Uitgeversverbond și Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, punctul 32, precum și jurisprudența citată).
- 30 Or, în speță, deși prima întrebare menționează articolul 14 TFUE, ea privește de asemenea articolul 106 TFUE și, mai precis, noțiunea de serviciu de interes economic general, acoperită de aceste două articole, și urmărește să se stabilească în esență dacă o activitate precum cea rezervată Poste Italiane pentru gestionarea serviciului de cont curent poștal destinat colectării ICI corespunde caracteristicilor unui asemenea serviciu de interes economic general. Această întrebare privește astfel interpretarea dreptului Uniunii și nu apare ca fiind nici ipotetică, nici lipsită de legătură cu litigiul principal. În plus, Curtea dispune de elementele necesare pentru a răspunde la aceasta.
- 31 Prin urmare, prima întrebare este admisibilă.

Cu privire la fond

- 32 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 106 alineatul (2) și articolul 107 TFUE trebuie interpretate în sensul că se opun punerii în aplicare a normelor naționale care obligă concesionarii însărcinați cu perceperea ICI să dispună de un cont curent deschis pe numele lor la Poste Italiane pentru a permite plata acestui impozit de către contribuabili și să plătească un comision pentru gestionarea contului curent menționat, atunci când aceste norme nu au fost notificate Comisiei în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE.
- 33 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, deși Comisia, care acționează sub controlul instanțelor Uniunii, este exclusiv competentă să aprecieze compatibilitatea unui ajutor cu piața internă (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 3 septembrie 2020, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland și alții/Comisia, C-817/18 P, EU:C:2020:637, punctul 99 și jurisprudența citată), această împrejurare nu împiedică o instanță națională să sesizeze Curtea cu titlu preliminar cu privire la interpretarea noțiunii de „ajutor”. Astfel, Curtea poate să furnizeze instanței de trimitere elementele de interpretare proprii dreptului Uniunii care să îi permită să stabilească dacă o măsură națională poate fi calificată drept „ajutor de stat”, în sensul articolului 107 TFUE (Hotărârea din 18 mai 2017, Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388, punctul 12 și jurisprudența citată).
- 34 În plus, pentru a asigura efectul util al obligației de notificare a proiectelor care urmăresc să instituie sau să modifice ajutoare de stat, prevăzută la articolul 108 alineatul (3) TFUE, precum și o examinare adecvată și completă a ajutoarelor de stat de către Comisie, instanțele naționale sunt obligate să deducă toate consecințele unei încălcări a acestei obligații și să adopte măsurile de natură să le remedieze, chiar dacă beneficiarul ajutorului ilegal este o întreprindere însărcinată cu gestionarea unui serviciu de interes economic general, în sensul articolului 106 alineatul (2) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 noiembrie 2020, Viasat Broadcasting UK, C-445/19, EU:C:2020:952, punctul 43).
- 35 Trebuie precizat de asemenea că examinarea aspectului dacă măsura în cauză trebuie calificată drept „ajutor de stat”, în sensul articolului 107 TFUE, care poate implica controlul respectării condițiilor stabilite de jurisprudența rezultată din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), intervine anterior examinării unei măsuri de ajutor în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE. Acest aspect este astfel prealabil celui care

constă în a verifica, dacă este cazul, dacă un ajutor incompatibil cu piața internă este totuși necesar pentru îndeplinirea misiunii încredințate beneficiarului măsurii în cauză, în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 martie 2017, *Viasat Broadcasting UK/Comisia*, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punctul 34, precum și Hotărârea din 15 mai 2019, *Achema și alții*, C-706/17, EU:C:2019:407, punctul 102).

- 36 Pentru a răspunde la prima și la a doua întrebare, trebuie, așadar, să se examineze mai întâi dacă măsura în discuție în litigiul principal trebuie calificată drept „ajutor de stat”, în sensul articolului 107 TFUE.
- 37 Calificarea drept „ajutor de stat”, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, presupune întrunirea a patru condiții, și anume existența unei intervenții a statului sau prin intermediul resurselor de stat, această intervenție să fie susceptibilă să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre, să acorde un avantaj selectiv beneficiarului său și să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența (a se vedea Hotărârea din 15 mai 2019, *Achema și alții*, C-706/17, EU:C:2019:407, punctul 46, precum și jurisprudența citată).
- 38 În ceea ce privește, în primul rând, condiția referitoare la intervenția statului sau prin intermediul resurselor de stat, trebuie precizat că distincția stabilită la articolul 107 alineatul (1) TFUE între „ajutoarele acordate de state” și ajutoarele acordate „prin intermediul resurselor de stat” nu înseamnă că toate avantajele consimțite de un stat constituie ajutoare, indiferent dacă sunt sau nu finanțate prin intermediul resurselor de stat, ci vizează doar includerea în această noțiune a avantajelor care sunt acordate direct de stat, precum și a celor care sunt acordate prin intermediul unui organism public sau privat desemnat sau înființat de acest stat (Hotărârea din 21 octombrie 2020, *Eco TLC*, C-556/19, EU:C:2020:844, punctul 26 și jurisprudența citată).
- 39 Rezultă că, pentru ca avantajele să poată fi calificate drept „ajutoare” în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, acestea trebuie, pe de o parte, să fie acordate direct sau indirect prin intermediul resurselor de stat și, pe de altă parte, să fie imputabile statului (a se vedea Hotărârea din 15 mai 2019, *Achema și alții*, C-706/17, EU:C:2019:407, punctul 47 și jurisprudența citată).
- 40 În ceea ce privește, în primul rând, condiția referitoare la imputabilitatea în sarcina statului a unei măsuri de ajutor, aceasta impune să se examineze dacă autoritățile publice au fost implicate în adoptarea măsurii respective (Hotărârea din 21 octombrie 2020, *Eco TLC*, C-556/19, EU:C:2020:844, punctul 23).
- 41 În speță, din deciziile de trimitere rezultă că dispozitivul în discuție în litigiul principal a fost instituit prin acte cu putere de lege și norme administrative. Astfel, obligația concesionarilor de a dispune de un cont curent la Poste Italiane pentru perceperea ICI a fost instituită prin Decretul legislativ nr. 504/1992, în timp ce dreptul acestei întreprinderi de a percepe un comision pentru gestionarea respectivului cont a fost prevăzut de Legea nr. 662/1996. În acest context, a cărui verificare este de competența instanței de trimitere, dispozitivul care obligă concesionarii să dispună de un cont curent deschis pe numele lor la Poste Italiane pentru a permite plata ICI de către contribuabili și să achite un comision pentru gestionarea contului curent menționat poate fi considerat imputabil statului.
- 42 În ceea ce privește, în al doilea rând, condiția referitoare la transferul de resurse de stat, trebuie precizat că noțiunea de „resurse de stat” înglobează toate mijloacele pecuniare pe care autoritățile publice le pot utiliza în mod efectiv pentru a susține întreprinderi, fără a fi relevant dacă aceste mijloace aparțin sau nu în mod permanent patrimoniului statului. Chiar dacă sumele aferente măsurii de ajutor nu sunt în mod permanent în posesia trezoreriei, faptul că rămân în mod constant sub control public și, așadar, la dispoziția autorităților naționale competente este suficient pentru ca ele să fie calificate drept resurse de stat (Hotărârea din 21 octombrie 2020, *Eco TLC*, C-556/19, EU:C:2020:844, punctul 36 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 10 decembrie 2020, *Comune di Milano/Comisia*, C-160/19 P, EU:C:2020:1012, punctul 30 și jurisprudența citată).

- 43 Ținând seama de elementele furnizate de instanța de trimitere și de dosarul de care dispune Curtea, trebuie precizat, în această privință, că o măsură prin care întreprinderile, publice sau private, sunt obligate să cumpere sau să achiziționeze servicii prin intermediul resurselor financiare proprii nu constituie un ajutor de stat. Astfel, această obligație nu implică, în principiu, angajarea de resurse de stat, în sensul articolului 107 TFUE. Situația ar fi însă diferită dacă aceste întreprinderi ar trebui să fie considerate mandatate de stat pentru a gestiona o resursă de stat, ceea ce ar fi cazul dacă s-ar prevedea o repercutare integrală a costului suplimentar generat de această obligație de cumpărare sau de achiziționare de servicii asupra utilizatorului final, finanțarea acestui cost suplimentar printr-o contribuție obligatorie impusă de statul membru sau un mecanism de compensare integrală a costului suplimentar menționat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 septembrie 2017, ENEA, C-329/15, EU:C:2017:671, punctele 26 și 30, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea din 15 mai 2019, Achema și alții, C-706/17, EU:C:2019:407, punctul 68).
- 44 Pe de altă parte, resursele unor întreprinderi publice pot de asemenea să fie considerate resurse de stat atunci când el este în măsură, prin exercitarea influenței sale dominante asupra acestor întreprinderi, să orienteze utilizarea acestor resurse pentru a finanța, dacă este cazul, avantaje în favoarea altor întreprinderi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 septembrie 2017, ENEA, C-329/15, EU:C:2017:671, punctul 31 și jurisprudența citată).
- 45 În speță, din reglementarea națională, astfel cum este menționată în deciziile de trimitere, reiese că se poate considera că măsura în discuție în litigiul principal cuprinde o obligație de achiziționare de servicii, din moment ce, potrivit articolului 10 alineatul 3 din Decretul legislativ nr. 504/1992, concesionarii au obligația de a dispune de un cont curent deschis la Poste Italiane pentru perceperea ICI de la contribuabili și că, în temeiul articolului 2 alineatul 18 din Legea nr. 662/1996, Poste Italiane poate percepe comisioane pentru gestionarea acestui cont de la concesionarii menționați.
- 46 În această privință, trebuie arătat, mai întâi, că simplul fapt că, în cursul anului 2006, concesionarii au devenit întreprinderi publice nu permite să se concluzioneze că obligația de achiziționare a unor servicii care revine acestor concesionari este finanțată prin intermediul resurselor de stat.
- 47 Astfel, din elementele pe care le menționează instanța de trimitere nu reiese că măsura în discuție în litigiul principal este rezultatul folosirii de către stat a influenței sale dominante asupra acestor întreprinderi pentru a orienta utilizarea resurselor lor, în sensul jurisprudenței menționate la punctul 44 din prezenta hotărâre, din moment ce obligația de a dispune de un cont curent deschis la Poste Italiane, pentru recuperarea ICI de la contribuabili, decurge din norme administrative, iar nu din intervenția statului în cadrul politicii comerciale a acestor concesionari și ea a fost aplicată în mod similar concesionarilor înainte și după anul 2006, în cursul căruia aceștia au trecut sub control public.
- 48 Trebuie totuși să se verifice, conform celor arătate la punctul 43 din prezenta hotărâre, dacă concesionarii însărcinați cu perceperea ICI constituie întreprinderi mandatate de stat să gestioneze o resursă de stat, ceea ce ar fi cazul, printre altele, dacă ar exista un mecanism de compensare integrală a costurilor suplimentare care rezultă din această obligație.
- 49 Elementele de care dispune Curtea nu evidențiază cu certitudine existența unui asemenea mecanism.
- 50 Desigur, din deciziile de trimitere reiese că, în temeiul articolului 10 alineatul 3 din Decretul legislativ nr. 504/1992, municipalitățile care percep impozitul au obligația de a plăti un comision concesionarilor pentru activitatea de percepere a ICI asigurată de aceștia din urmă. Totuși, deși aceste sume sunt în mod clar de origine publică, nimic nu indică faptul că sunt destinate să compenseze costurile suplimentare susceptibile să rezulte pentru concesionari din obligația lor de a dispune de un cont curent deschis la Poste Italiane și că statul garantează astfel acoperirea integrală a acestor costuri suplimentare. Revine instanței de trimitere sarcina să verifice dacă aceasta este situația.

- 51 Pe de altă parte, trebuie arătat că nici din deciziile de trimitere, nici din dosarul de care dispune Curtea nu reiese că eventualul cost suplimentar ocazionat de obligația de achiziționare de servicii de la Poste Italiane, în discuție în litigiul principal, ar trebui suportat integral de contribuabili sau că ar fi finanțat de un alt tip de contribuție obligatorie impusă de stat.
- 52 Cu toate acestea, chiar dacă nu pare, la prima vedere, că se poate considera că comisioanele plătite de concesionari în favoarea Poste Italiane, în legătură cu deschiderea și cu gestionarea conturilor pe care sunt obligați să le dețină la aceasta, sunt acordate direct sau indirect prin intermediul resurselor de stat, revine instanței de trimitere sarcina de a verifica acest aspect, întrucât Curtea nu poate efectua o examinare directă a faptelor referitoare la cauza principală.
- 53 În ceea ce privește, în al doilea rând, condiția potrivit căreia intervenția trebuie să acorde un avantaj selectiv beneficiarului său, trebuie amintit că sunt considerate ajutoare de stat intervențiile care, indiferent de forma lor, sunt susceptibile să favorizeze direct sau indirect întreprinderi sau care trebuie să fie considerate un avantaj economic pe care întreprinderea beneficiară nu l-ar fi obținut în condiții normale de piață (Hotărârea din 15 mai 2019, Achema și alții, C-706/17, EU:C:2019:407, punctul 83, precum și jurisprudența citată).
- 54 În această privință, posibilitatea recunoscută printr-o reglementare națională unei întreprinderi de a percepe comisioane pentru gestionarea unui serviciu asupra căruia deține monopolul legal este, *a priori*, susceptibilă să fie considerată un avantaj selectiv în beneficiul exclusiv al acestei întreprinderi.
- 55 Or, din deciziile de trimitere, precum și din celelalte elemente ale dosarului de care dispune Curtea reiese că Decretul legislativ nr. 504/1992, care a instituit un monopol legal în beneficiul Poste Italiane, este cel prin care s-a prevăzut obligația impusă concesionarilor de a deschide un cont curent pe numele lor la această întreprindere pentru a primi de la contribuabili plata ICI. Până la Decretul-lege nr. 70/2011, Poste Italiane a fost singura care a beneficiat de acest avantaj, care fusese justificat prin distribuția teritorială foarte largă a birourilor poștale, ce permitea facilitarea contactului cu contribuabilul.
- 56 În aceste condiții, trebuie arătat că, având în vedere împrejurările în discuție în litigiul principal, instanța de trimitere solicită Curții, mai precis, să se pronunțe cu privire la criteriile care figurează în Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), privind cazurile de compensare furnizată pentru asumarea de către o întreprindere a unor obligații de serviciu public.
- 57 În această privință, Curtea a statuat că, în măsura în care o intervenție a statului trebuie considerată o compensație ce reprezintă contrapartida prestațiilor efectuate de întreprinderile beneficiare în executarea obligațiilor de serviciu public, astfel încât aceste întreprinderi nu profită în realitate de un avantaj financiar, iar intervenția respectivă nu are, așadar, ca efect punerea acestor întreprinderi într-o poziție concurențială mai favorabilă în raport cu întreprinderile cu care sunt în concurență, o asemenea intervenție nu intră sub incidența articolului 107 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, punctul 87, Hotărârea din 8 martie 2017, Viasat Broadcasting UK/Comisia, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punctul 25, precum și Hotărârea din 15 mai 2019, Achema și alții, C-706/17, EU:C:2019:407, punctul 100).
- 58 Conform punctelor 88-93 din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), pentru ca o asemenea intervenție să nu fie calificată drept „ajutor de stat”, trebuie să fie întrunite un anumit număr de condiții. În primul rând, întreprinderea beneficiară trebuie să fie însărcinată efectiv cu executarea unor obligații de serviciu public, iar aceste obligații trebuie să fie definite în mod clar. În al doilea rând, parametrii pe baza cărora se calculează compensația trebuie stabiliți în prealabil, în mod obiectiv și transparent. În al treilea rând, compensația nu trebuie să depășească ceea ce este necesar pentru acoperirea în tot sau în parte a costurilor ocazionate de executarea obligațiilor de serviciu public. În al patrulea rând, atunci când

întreprinderea însărcinată cu executarea unor obligații de serviciu public, într-un caz concret, nu este aleasă în cadrul unei proceduri de achiziții publice care să urmărească selectarea candidatului capabil să furnizeze serviciul respectiv la cel mai mic cost pentru colectivitate, nivelul compensației necesare trebuie să fie stabilit pe baza unei analize a costurilor pe care o întreprindere medie, bine gestionată și dotată în mod corespunzător, astfel încât să poată îndeplini cerințele de serviciu public impuse, le-ar fi suportat pentru executarea acestor obligații.

- 59 În ceea ce privește prima condiție stabilită în Hotărârea din 24 iulie 2003, *Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415), Curtea a considerat că urmărește un obiectiv de transparență și de securitate juridică ce impune întrunirea unor criterii minime privind existența unuia sau a mai multe acte de putere publică care să definească într-un mod suficient de precis cel puțin natura, durata și întinderea obligațiilor de serviciu public care revin întreprinderilor însărcinate cu executarea acestor obligații. În lipsa unei definiții clare a acestor criterii obiective, nu ar fi posibil să se controleze dacă o anumită activitate este susceptibilă să intre sub incidența noțiunii de serviciu de interes economic general (Hotărârea din 20 septembrie 2018, *Spania/Comisia*, C-114/17 P, EU:C:2018:753, punctul 86 și jurisprudența citată).
- 60 În speță, trebuie subliniat că, în cauzele principale, nu sunt vizate serviciile poștale oferite de Poste Italiane și că, în ceea ce privește perceperea ICI, instanța de trimitere distinge, pe de o parte, relația care, prin intermediul unei concesiuni administrative, prin recurgerea la o procedură de atribuire a unui contract, leagă municipalitatea, organism fiscal, și concesionarul însărcinat cu această percepere și, pe de altă parte, relația de natură privată care leagă acest concesionar și Poste Italiane cu obligația de a deține un cont curent poștal pentru perceperea menționată și de a plăti un comision pentru gestionarea acestui cont. Cauzele principale privesc numai a doua dintre aceste două relații.
- 61 Or, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 45 din concluziile sale, nimic nu demonstrează că, în relația sa cu acești concesionari, Poste Italiane este obligată în mod formal să furnizeze anumite prestații cu titlu de obligații de serviciu public, în condiții care să definească în mod suficient de precis natura și întinderea acestora.
- 62 Dimpotrivă, chiar dacă deschiderea și gestionarea conturilor curente poștale în numele concesionarilor figurează printre activitățile de punere în aplicare a modalităților de organizare și de executare a serviciului public de percepere a ICI, încredințat concesionarului, din deciziile de trimitere, precum și din celelalte informații care figurează în dosarul de care dispune Curtea reiese că, în afara obligației de a contracta cu toți concesionarii, Poste Italiane nu este supusă mai multor obligații decât cele care se aplică sectorului serviciilor bancare.
- 63 În special, Poste Italiane rămâne liberă să își stabilească tarifele și, cu excepția obligației menționate de a contracta cu concesionarii, niciun element specific nu diferențiază relația sa cu aceștia de cea pe care o întreține cu ceilalți clienți ai săi titulari de conturi curente poștale. Poste Italiane a arătat că, în privința concesionarilor, ea se află într-un raport de cont curent obișnuit și că a furnizat întotdeauna un singur cont curent poștal, a cărui ofertă de bază este aceeași pentru toți clienții săi. Agenția de percepere fiscală a confirmat de asemenea că Poste Italiane aplica, în cazul conturilor curente ale concesionarilor, aceleași condiții economice ca în cazul tuturor celorlalte persoane juridice în general.
- 64 În aceste împrejurări, prima condiție stabilită în Hotărârea din 24 iulie 2003, *Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415), nu este îndeplinită în speță și nu este necesar să se examineze celelalte condiții stabilite în această hotărâre, ele fiind cumulative.
- 65 Rezultă că dreptul, recunoscut de reglementarea națională relevantă în favoarea Poste Italiane, de a percepe comisioane pentru gestionarea conturilor curente poștale pe care concesionarii erau obligați în mod legal să le deschidă pe numele lor pentru a primi plata ICI din partea contribuabililor este susceptibil să fie considerat un avantaj selectiv, aspect a cărui verificare este însă de competența instanței de trimitere.

- 66 În ceea ce privește, în al treilea rând, condițiile potrivit cărora intervenția trebuie să fie susceptibilă să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre și trebuie să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența, deși deciziile de trimitere nu conțin elemente în această privință, este posibil să se considere, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, că acestea sunt îndeplinite în speță.
- 67 Astfel, în primul rând, este util să se amintească faptul că, în vederea calificării unei măsuri naționale drept „ajutor de stat”, nu este necesar să se stabilească o incidență reală a ajutorului în cauză asupra schimburilor comerciale dintre statele membre și o denaturare efectivă a concurenței, ci doar să se examineze dacă ajutorul respectiv este susceptibil să afecteze aceste schimburi și să denatureze concurența (Hotărârea din 29 iulie 2019, Azienda Napoletana Mobilità, C-659/17, EU:C:2019:633, punctul 29 și jurisprudența citată).
- 68 Pe de altă parte, atunci când un ajutor acordat de un stat membru consolidează poziția anumitor întreprinderi față de cea a altor întreprinderi concurente în cadrul schimburilor comerciale dintre statele membre, trebuie să se considere că acestea din urmă sunt influențate de ajutor. În această privință, nu este necesar ca întreprinderile beneficiare să participe ele însele la schimburile comerciale dintre statele membre. Astfel, atunci când un stat membru acordă un ajutor unor întreprinderi, activitatea internă poate fi menținută sau intensificată, cu această consecință că șansele întreprinderilor stabilite în alte state membre de a intra pe piața acestui stat membru sunt diminuate (Hotărârea din 29 iulie 2019, Azienda Napoletana Mobilità, C-659/17, EU:C:2019:633, punctul 30 și jurisprudența citată).
- 69 Or, în speță, nu se poate exclude că, prin obligarea concesionarilor să dispună de un cont curent poștal pentru perceperea ICI de la contribuabili și să plătească un comision pentru gestionarea acestor conturi la Poste Italiane, reglementarea italiană în discuție în litigiul principal este de natură să consolideze poziția acestei întreprinderi publice în raport cu celelalte întreprinderi concurente din sectorul serviciilor bancare și financiare și că este de asemenea de natură să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre.
- 70 Revine totuși instanței de trimitere sarcina de a aprecia incidența asupra activității Poste Italiane și a celorlalte instituții bancare a măsurii în discuție în litigiul principal, care, cel puțin până la Decretul-lege nr. 70/2011, a rezervat Poste Italiane avantajul care decurge din obligația concesionarilor de a dispune de un cont curent deschis pe numele lor la întreprinderea respectivă pentru a primi de la contribuabili plata ICI, în plus față de posibilitatea lăsată acestora de a efectua plata acestuia direct la concesionarii respectivi.
- 71 În al patrulea rând, trebuie arătat că din deciziile de trimitere reiese că măsura instituită prin Decretul legislativ nr. 504/1992, prin care se urmărește să se confere Poste Italiane monopolul gestionării conturilor curente deschise pe numele concesionarilor însărcinați cu perceperea ICI, nu a făcut obiectul unei notificări adresate Comisiei în temeiul articolului 108 TFUE.
- 72 Rezultă că, în cazul în care instanța de trimitere ar ajunge la concluzia, în lumina indicațiilor furnizate la punctele 37-70 din prezenta hotărâre, că măsura în discuție în litigiul principal constituie un ajutor de stat, ar reveni acestei instanțe, conform jurisprudenței citate la punctul 34 din prezenta hotărâre, sarcina de a deduce toate consecințele din încălcarea, în speță, a articolului 108 alineatul (3) TFUE.
- 73 În rest, trebuie arătat că, în măsura în care prima condiție stabilită de jurisprudența rezultată din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), potrivit căreia întreprinderea beneficiară trebuie să fie însărcinată cu executarea unor obligații de serviciu public care trebuie să fie definite în mod clar, se aplică și în cazul în care a fost invocată derogarea prevăzută la articolul 106 alineatul (2) TFUE (Hotărârea din 20 decembrie 2017, Comunidad Autónoma del País Vasco și alții/Comisia, C-66/16 P-C-69/16 P, EU:C:2017:999, punctul 56, precum și jurisprudența citată), articolul 106 alineatul (2) TFUE nu se poate aplica în

cauzele principale, din moment ce s-a constatat, la punctul 64 din prezenta hotărâre, că această condiție nu este îndeplinită în speță. În orice caz, din moment ce, astfel cum rezultă din jurisprudența amintită la punctul 33 din prezenta hotărâre, Comisia este exclusiv competentă să aprecieze compatibilitatea unui ajutor cu piața internă, instanța de trimitere nu este competentă să examineze dacă sunt întrunite condițiile de aplicare a articolului 106 alineatul (2) TFUE.

- 74 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima și la a doua întrebare că articolul 107 TFUE trebuie interpretat în sensul că reprezintă un „ajutor de stat”, în sensul acestei dispoziții, măsura națională prin care concesionarii însărcinați cu perceperea ICI sunt obligați să dispună de un cont curent deschis pe numele lor la Poste Italiane, pentru a permite plata acestui impozit de către contribuabili, și să plătească un comision pentru gestionarea acestui cont curent, cu condiția ca această măsură să fie imputabilă statului, să confere un avantaj selectiv Poste Italiane prin intermediul resurselor de stat și să fie susceptibilă să denatureze concurența și schimburile comerciale dintre statele membre, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

Cu privire la a treia întrebare

- 75 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 102 TFUE se opune unei reglementări naționale care supune concesionarii însărcinați cu perceperea ICI la plata comisionului stabilit în mod unilateral de Poste Italiane pentru gestionarea contului curent poștal pe care sunt obligați să îl deschidă la aceasta.
- 76 Poste Italiane susține că această întrebare este inadmisibilă, întrucât instanța de trimitere nu a prezentat nicio analiză sau clarificare cu privire la motivele pentru care reglementarea națională în discuție în litigiul principal nu ar fi conformă cu articolul 102 TFUE. Presupunând că întrebarea adresată vizează interpretarea articolului 106 alineatul (1) TFUE coroborat cu articolul 102 TFUE, această întrebare este de asemenea inadmisibilă. Instanța de trimitere nu ar fi oferit o indicație clară privind piața serviciilor vizate, întinderea geografică relevantă, numărul de operatori care furnizează serviciile în cauză, precum și cotelor lor de piață respective.
- 77 În această privință, trebuie amintit că necesitatea de a ajunge la o interpretare a dreptului Uniunii care să îi fie utilă instanței naționale presupune definirea de către aceasta din urmă a cadrului factual și normativ în care se încadrează întrebările adresate sau cel puțin explicarea ipotezelor de fapt pe care se întemeiază aceste întrebări. Aceste cerințe sunt cu atât mai importante în domeniul concurenței, care este caracterizat prin situații de fapt și de drept complexe (Hotărârea din 12 decembrie 2013, Ragn-Sells, C-292/12, EU:C:2013:820, punctul 39, și Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 49, precum și jurisprudența citată).
- 78 În cauzele principale, a treia întrebare urmărește în esență să se stabilească nu numai dacă reglementarea națională în discuție în litigiul principal a avut ca efect să acorde Poste Italiane drepturi speciale sau exclusive, în sensul articolului 106 alineatul (1) TFUE, ci și dacă o asemenea reglementare a putut conduce la un abuz de poziție dominantă.
- 79 Or, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 92 din concluziile sale, instanța de trimitere ar fi trebuit să furnizeze informații precise cu privire la caracteristicile pieței relevante, la întinderea sa geografică sau la eventuala existență a unor servicii echivalente.
- 80 În special, deciziile de trimitere nu conțin date care să permită identificarea elementelor constitutive ale unei poziții dominante, în sensul articolului 102 TFUE, în contextul cauzelor principale. În această privință, trebuie arătat că, în pofida informațiilor furnizate de participanții la procedura în fața Curții ca răspuns la întrebările adresate de aceasta din urmă, nu este posibil să se definească cu suficientă precizie piața relevantă din punctul de vedere al serviciilor în discuție în litigiul principal și al întinderii sale geografice, nici cotele de piață deținute de diferitele întreprinderi care își desfășoară

activitatea pe piața respectivă și nici să se considere în mod cert că a obliga concesionarii să dispună de un cont curent pentru perceperea ICI deschis la Poste Italiane ar conferi acesteia din urmă o poziție dominantă pe o parte substanțială a pieței interne.

- 81 Deciziile de trimitere nu explică nici motivele pentru care reglementarea italiană în discuție în litigiul principal ar fi susceptibilă să determine Poste Italiane să abuzeze de poziția sa.
- 82 Întrucât Curtea nu dispune de elementele necesare pentru a răspunde în mod util, trebuie să se constate că a treia întrebare este inadmisibilă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 83 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 107 TFUE trebuie interpretat în sensul că reprezintă un „ajutor de stat”, în sensul acestei dispoziții, măsura națională prin care concesionarii însărcinați cu perceperea impozita comunale sugli immobili (impozitul municipal pe bunuri imobile) sunt obligați să dispună de un cont curent deschis pe numele lor la Poste Italiane SpA, pentru a permite plata acestui impozit de către contribuabili, și să plătească un comision pentru gestionarea acestui cont curent, cu condiția ca această măsură să fie imputabilă statului, să confere un avantaj selectiv Poste Italiane prin intermediul resurselor de stat și să fie susceptibilă să denatureze concurența și schimburile comerciale dintre statele membre, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

Semnături